

VALTION JA VANTAAN KAUPUNGIN VÄLINEN SOPIMUS ASUNNOTTOMUUDEN ENNALTAEHKÄISYN TOIMENPIDEOHJELMAN TOTEUTUKSESTA 2016 – 2019 (AUNE)

Sopimuksen tarkoitus:

Sopimuksen tarkoituksena on jatkaa asunnottomuuden vähentämistä valtion, kuntien, järjestöjen, kirkon ja yritysten yhteisin toimenpitein. Lähtökohtana on pääministeri Sipilän hallituksen 9.6.16 tekemä periaatepäätös Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn toimenpideohjelmasta, liite 1. Valtio tekee vastaavat sopimukset Helsingin, Espoon, Vantaan, Tampereen, Oulun, Lahden, Jyväskylän, Kuopion sekä halukkaiden kehyskuntien ja kaupunkien kanssa, jotka ovat motivoituneet asunnottomuuden ehkäisyyn.

Ohjaavat periaatteet:

Ennaltaehkäisyn viitekehys koostuu asunnottomuuden *riskien varhaisesta tunnistamisesta* sekä riittävästä tuesta asumisen turvaan. Lähtökohtana on vuokrasuhteeseen perustuva asuminen sekä *asunto ensin -periaate*, joka ennaltaehkäisyssä tarkoittaa yksinkertaista asuminen turvan varmistamista asiakas kohdattaessa. Asuntotuotannon pääpaino on *normaaleissa hajautetuissa asumisratkaisuissa*. Panostamalla yhteiskehittämiseen tuetaan toimivien ratkaisujen laajaa käyttöönottoa.

Ohjelman kohderyhmänä ovat asunnottomat (ETHOS asunnottomuuden määrittely) sekä henkilöt, joilla on riski ajautua asunnottomaksi. Asunnottomuusriskissä ovat mm. asukkaat, joilla on häätöuhka, vuokrarästejä ja/tai vaikeuksia taloudenhallinnassa, sekä erityistä tukea asumiseensa tarvitsevat henkilöt. Asunnot kohdennetaan ensisijaisesti asunnottomille, joilla on vaikeuksia saada asuntoa vuokra-asuntomarkkinoilla (esim. luottotietonsa menettäneet, rikosseuraamusasiakkaat ja pitkäaikaisasunnottomat) sekä edellä kuvatuille asunnottomuusriskissä oleville asiakkaille kaupungin painopisteet huomioiden.

Sovittavat toimenpiteet:

Asunnottomuustyö koostuu 1) Asunnottomuutta ennaltaehkäisevistä välittömistä toimenpiteistä 2) Tulevaisuuteen tähtäävän ennaltaehkäisevän strategiaproessin toteutuksesta, sekä 3) Asunnottomuustyön koordinaatiosta. Tässä kappaleessa kuvataan keskeiset sovittavat toimenpiteet sekä panostus tavoitteiden toteuttamiseksi. Yksityiskohtaiset toimenpiteet kuvataan kaupungin toteutussuunnitelmassa, joka lisätään sopimuksen liitteeksi 3.

1.1. Asunnottomuutta ennaltaehkäisevät välittömät toimenpiteet

Kaupunki: Vantaan tavoitteena on, että valtion tukemia pitkän korkotuen vuokra-asuntoja valmistuu sopimuskaudella noin 1920. Tavoitteena on, että sopimuskaudella osoitetaan ohjelman kohderyhmälle 300 uutta asuntoa joko uustuotantona tai hankinnan, välivuokrauksen ja tuetun asumisen ostopalvelujen avulla. Lisäksi Vantaalle valmistunee noin 500 lyhyen korkotuen vuokra-asuntoa ja noin 300 asumisoikeusasuntoa. Yleishyödyllisen asuntotuotannon osuutta Vantaalla kasvatetaan vuosina 2017-2019 maapoliittisia toimenpiteitä tehostamalla. Maankäyttösopimuksilla varmistetaan valtion tukeman tuotannon sijoittuminen myös muille kuin kaupungin omistamille maille. Kaupungin omalle yhtiölle, VAV Asunnot Oy:lle, on tehty tonttiohjelma ja lisäksi noin kuudella toimijalla on halukkuutta tehdä pitkän korkotuen asuntoja Vantaalle tulevalle sopimuskaudella.

Erityisryhmille Vantaa luovuttaa tontteja tarpeen mukaan. Suunnitteilla on nuorten mielenterveyskuntoutujien yksikkö. Nuoriso- ja opiskelija-asuntoja valmistunee vuosina 2016-2019 yhteensä noin 300. HOAS:lla on kaksi kohdetta vireillä Vantaalla. RISE:n kanssa yhteistyötä vahvistetaan.

Valtio: MAL-sopimuksella (9.6.2016) luotiin edellytykset asuntotuotannon merkittäväälle lisäämiselle kaupungeissa ja sovittiin kohtuuhintaisen vuokra-asumisen osuudeksi noin 20 %. Samalla valtio sitoutui tukemaan liikenneinfra -hankkeita, osoittamaan 10 000 € asuntokohtaisia käynnistämisavustuksia 40-v korkotukiasunnoille sekä valmistelemaan 10 -v välimallin vuokra-asuntojen rakentamisen vauhdittamiseksi. Erityisryhmien investointiavustus asunnottomien asuntohankkeisiin on ohjelmaan varattu 34 M€. Lisäksi RAY kohdentaa järjestöille avustuksia asuntojen hankintaan kohderyhmälle voimassa olevien linjaustensa mukaisesti. Periaatepäätöksessä asuntojen lisäystavoitteeksi asetettiin 2 500 asuntoa sekä 2 000 asunnon osoittaminen olemassa olevasta ARA vuokra-asuntokannasta kohderyhmälle.

1.2. Asumisneuvonnan vahvistaminen

Kaupunki: Asumisneuvontaan pyritään Vantaalla tehostamaan ja luomaan siihen uusi konsepti. Vantaalla tullaan yhtenäistämään asumisen tuen prosesseja ja lisäämällä poikkihallinnollista yhteistyötä. (soster + maankäyttö) Erityistä huomiota tullaan kiinnittämään myös toimintakulttuuriin sekä pyritään saamaan jo olemassa olevat resurssien tehokkaampaan käyttöön.

Valtio: ARA myöntää kiinteistötalouden ylläpitoon liittyen (valtion tukema vuokra-asuntokanta) asumisneuvonta-avustusta koko maan tasolla yhteensä 900 000 €/vuosi enintään 35 % kustannuksista. Toiminnalla voidaan vähentää vuokraveloista ja hädöistä kiinteistöyhtiöille aiheutuvia kustannuksia. Varaudutaan ottamaan huomioon AUNE-kaupunkien ehdotukset. Lisäksi ARA johdolla kartoitetaan asumisneuvonnan eri toteutusmallit ja arvioidaan niiden toimivuus.

1.3. Maahanmuuttajien ja oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden asunnottomuuden torjunta

Kaupunki: Tunnistaa maahanmuuttajien ja oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden erittäin kiireellisen asunnon tarpeen, huomioi ryhmät ennaltaehkäisevässä strategiatyössä ja tekee tiiviisti yhteistyötä pääkaupunkiseudun kuntien kanssa.

Valtio: YM selvittää AMIF -rahoituksella kansainvälistä suojelua saavien asumisen kysyntä ja tarjontatekijöiden kohtaamista. YM vahvistaa asumistiedon saatavuutta ja levittämistä oleskeluluvan saaneille, osallistuu kotouttamisen yhteistyöhön yhdessä muiden ministeriöiden kanssa sekä tukee asuntotarjonnan vahvistamista. RAY rahoituksella on käynnistetty hankkeita tukemaan kohderyhmän asumisen onnistumista.

1.4. Talousvaikeuksissa olevien kotitalouksien asunnon menettämisen uhan ehkäiseminen ja luottotietonsa menettäneiden asunnon saannin helpottaminen

Kaupunki: Ohjeistaa omaa vuokrataloyhtiötään huomioimaan ARA:n asukasvalintaoppaaseen tehdyn päivityksen, tulee panostamaan nuorten talous- ja asumisasioiden neuvontaan ja talousvaikeuksissa olevien kotitalouksien asumisen jatkumisen turvaamiseen sekä asunnon saamisen helpottamiseen.

Valtio: OKM avustuksella neljään ohjaamoon on palkattu asumiskoordinaattorit. ARA -asukasvalintaopas on päivitetty vastaamaan paremmin luottotietonsa menettäneiden tarpeita. YM ja RAY rahoituksella on käynnistetty hankkeita tukemaan talousvaikeuksissa elävien asunnon saantia ja taloudenhallintaa.

1.5. Kokemusasiantuntijoiden roolin vahvistaminen

Kaupunki: Hyödyntää aktiivisesti kokemusasiantuntijoita asunnottomien palvelujen kehittämisessä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Valtio: ARA:n koordinoiman ESR-rahoitteisen Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn kuntastrategiat -hankkeen rahoituksella kuntiin palkataan kokemusasiantuntijoita. VVA:n Omat Avaimet 2 -hankkeessa vahvistetaan kokemusasiantuntijoiden roolia sekä tuetaan kaupunkia hyödyntämään kokemusasiantuntijoiden osaamista.

1.6. Siirtyminen laitoksista/asumispalveluista itsenäiseen asumiseen turvataan

Kaupunki: Kaupunki huolehtii riittävien päihteettömien ja päihteiden käytön sallivien asumispalvelujen saatavuudesta, nimeää asumisen nivelvaiheessa oleville ja erityistä tukea tarvitseville asiakkaille omatyöntekijän, joka vastaa palvelukokonaisuuden rakentamisesta. Vantaa kehittää edelleen jo nyt toimivaa mallia rikosseuraamusasiakkaiden asuttamiseksi yhteistyössä RISE:n ja eri järjestöjen kanssa sekä tukee eri vertaistoiminnan muotoja (esim. ympäristötyö, naapurisuussovittelu, asukaskummit). ARA:n tukemana kaupunki laatii hajautetun asumisen suunnitelman ja kartoittaa siihen liittyen mielenterveyskuntoutujien asumisen ja arjen tuen tarpeet sekä asumisyksiköissä että tavallisissa asunnoissa.

Valtio: RISE yksiköihin nimetään koordinaattorit, jotka vastaavat yksiköissä vapauttamisen valmistelusta ja asumissosiaalisesta työstä yhteistyössä kunnan ja järjestöjen kanssa. Rikosseuraamuslaitoksessa työtä koordinoi hankepäällikkö. RISE:n AUNE -hankkeessa kehitetään alueellisia ja paikallisia sidosryhmäyhteistyökäytäntöjä ja palveluohjauksen malleja, joilla tuetaan vankilasta vapautuvien ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavien asunnon saantia, asumista ja rikoksetonta elämää. STM tukee päihde- ja mielenterveystyön käytössä olevissa asumisyksiköissä/ryhmäkodeissa asuvien asiakkaiden sekä heidän

itsenäiseen asumiseen siirtymiseen tarvittavien palvelutarpeiden selvittämistä. ARA tukee kuntia päihde- ja mielenterveyshuollon käytössä olevien asumisyksiköiden/ryhmäkotien kartoituksessa ja suunnitelman laatimisessa asumisen painopisteen siirtämiseksi hajautettuun asumiseen. Valtion ja RAY rahoituksella on lisäksi käynnistetty hankkeita tukemaan asumisen onnistumista nivelvaiheissa.

1.7. Kaupungin omat kehittämispainopisteet

Kaupunki: Yhteisten toimenpiteiden lisäksi kaupungit toteuttavat joukon asunnottomuutta ehkäiseviä toimenpiteitä painopisteidensä mukaisesti.

- a) Asumisneuvonnan tehostaminen ja vaikuttavuuden lisääminen
- b) Nuorten asunnottomuuden ennaltaehkäisy
- c) Maahanmuuttajien asumisratkaisujen kehittäminen
- d) Erityisen vaikeasti asutettavien asunnottomuuden uudistuminen ehkäiseminen: Koisoniittyyntä tulee viisi erityisen vaikeasti asutettavien asuntoa joihin kehitetään asumisen jatkumista tukevat palvelut.
- e) Asunnottomuuden kokemusasiantuntijoita tullaan hyödyntämään palvelujen yhteiskehittämisessä

2. Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn kuntastrategioiden toteutus

Kaupunki: Toteuttaa strategiaproessin yhteistyössä Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn kuntastrategiat -hankkeen kanssa sekä palkkaa hanketyöntekijän ja kokemusasiantuntijoita strategiatyön toteutukseen.

Valtio: ARA koordinoi ESR -rahoitteista Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn kuntastrategiat -hanketta, jossa yhteiskehittämällä laaditaan ja juurrutetaan asunnottomuusstrategiat kuuteen kaupunkiin.

3. Asunnottomuustyön koordinaatiotyö ja yhteiskehittäminen:

Kaupunki: Kokoa työryhmän ohjaamaan asunnottomuustyön toteutusta kaupungissa, nimeää asunnottomuustyöstä vastaavan johtavan viranhaltijan ja nimeää edustajan ohjelman yhteistyöryhmään, sekä valitsemiinsa foorumeihin sekä kohdentaa työntekijöiden työaikaa/resursseja valtakunnalliseen yhteiskehittämiseen.

Valtio: YM ja ARA osoittavat ohjelman johtamiseen, koordinointiin ja kehittämiseen enintään 100 000 € vuotuisen määrärahan. RAY rahoittaa Y-Säätiön AUNE verkostokehittäjät -hankkeen toteutusta. Lisäksi Y-Säätiö käynnistää yhdessä Feantsan kanssa Housing First Europe Hubin toiminnan.

Seuranta:

Sopimuksen seuranta perustuu osapuolten säännölliseen tietojenvaihtoon ja vuosittaiseen neuvotteluun. Seurannasta vastaa ohjelman yhteistyöryhmä (= ohjausryhmä). Koordinaatioryhmä ohjaa ohjelman käytännön toteutusta. YM kutsuu lisäksi vastaavat kuntien työntekijät vuosittain yhteistyöfoorumiin ratkomaan ennaltaehkäisevän asunnottomuustyön johtamisen kysymyksiä. Toimeenpanon etenemistä seurataan alla kuvatuin mittarein. Seurattavia asioita ovat sopimuksessa tarkoitettujen toimien edistyminen sekä niiden vaikutukset asunnottomuuteen (vastuutahot suluissa, * = erit. tärkeä mittari).

Toimenpiteiden seuranta:

- Kustannusten ja rahoituksen toteutuminen (rahoittajat)
- Uudet asunnot kohderyhmälle (ARA, RAY, kaupungit, järjestöt) *
- Olemassa olevasta ARA vuokratilasta kohderyhmälle osoitetut asunnot (ARA, kaupungit)
- Uusi henkilöstö esim. asumisneuvojat, tiimit, kokemusasiantuntijat (kaupungit, järjestöt)
- Hankkeiden toteutusseuranta (hanketoimijat, RAY)

Tuloksellisuusseuranta ja ilmiön kuvaus:

- Uusien asunnottomien määrällinen kehitys (ARA, väestörekisterikeskus, kaupungit) *
- Asunnottomuuden määrällinen kehitys erityisryhmittäin (ARA, RISE, kaupungit) *
-
- Häätöjen määrällinen kehitys kaupungeittain (Valtakunnan voutien virasto, kaupungit)
- Suhdeluku, erittäin kiireellisessä asunnon tarpeessa olevat hakijat/asunnon saaneet (ARA)

- RAY hankkeiden koottu tuloksellisuusseuranta (RAY, ohjelmajohto)
- Hyväksytyt/jalkautetut ennaltaehkäisevät strategiat (kaupungit, ARA) *
- Ennaltaehkäisevän asunnottomuustyön (strategiatyö) kustannusvaikuttavuustutkimus (ARA)
- Asiakaskohtainen tuetun asumisen onnistumisen seuranta (ohjelmajohto, kaupungit)

Kaupunki tuottaa yhdessä palveluntuottajien kanssa vuosittain seurantiedot ohjelman seurantakyselyyn. Ohjelmajohto kokoaa vuosittain seurantaraportin sekä 2019 ohjelman loppuraportin.

Voimassaolo:

Sopimus tulee voimaan heti, kun osapuolet ovat sen allekirjoittaneet ja on voimassa 31.12.2019 saakka.

Sopimus voidaan tarkistaa vuosittain. Ympäristöministeriön asettama koordinaatioryhmä koordinoi sopimuksen toteutumista. Valtion puolelta sopimuksen allekirjoittavat YM, ARA, STM, OM, RISE, TEM, OKM ja SM. RAY hyväksyy sopimuksen vastaavalla tavalla.

LIITTEET:

- Periaatepäättös, Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn toimenpideohjelma 2016 – 2019 (AUNE)
- Asuntotavoitteet sopimuskaupungeittain taulukko
- Kaupungin toteutussuunnitelma asunnottomuuden ehkäisemiseksi (liitetään valmistuttua)
- Sopimus ennaltaehkäisevän strategiaproessin toteutuksesta osana Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn kuntastrategiat -hanketta

Aika ja paikka

Sopimusosapuolten allekirjoitukset: